

Załącznik do uchwały
Nr
Rady Miasta Poznania
z dnia

„Program dla śródmieścia”

**ZAŁOŻENIA I KIERUNKI
ZINTEGROWANEGO PROGRAMU
ODNOWY I ROZWOJU
ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA
NA LATA 2014-2030**

SPIS TREŚCI:

I. ZAŁOŻENIA ZINTEGROWANEGO PROGRAMU ODNOWY I ROZWOJU ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA W LATACH 2014-2030 – str. 3

1. Założenia merytoryczne Programu dla Śródmieścia – str. 3
2. Podstawy merytoryczne i prawne opracowania Programu dla Śródmieścia – str. 4
3. Program dla Śródmieścia i skoordynowanie z nim innych polityk miejskich – str. 4
4. Zintegrowane zarządzanie odnową i rozwojem śródmieścia Poznania – str. 5
5. Założenia organizacyjne Programu dla Śródmieścia – wymiar zintegrowany i operacyjny – str. 5

II. KIERUNKI ZINTEGROWANEGO PROGRAMU ODNOWY I ROZWOJU ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA W LATACH 2014-2030 – str. 7

1. Poprawa warunków zamieszkania i jakości życia w śródmieściu – str. 8
2. Ożywienie społeczno-kulturalne śródmieścia – str. 11
3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej, estetyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i urbanistycznego śródmieścia Poznania – str. 13
4. Poprawa jakości transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu – str. 16
5. Ożywienie społeczno-gospodarcze śródmieścia poprzez rozwój handlu i usług oraz nowe inwestycje – str. 20

III. STRUKTURA PROGRAMU DLA ŚRÓDMIEŚCIA – str. 22

IV. UWAGI KOŃCOWE DOT. HARMONOGRAMU PRAC NAD PROGRAMEM DLA ŚRÓDMIEŚCIA I ICH MONITOROWANIA – str. 23

ZAŁOŻENIA I KIERUNKI ZINTEGROWANEGO PROGRAMU ODNOWY I ROZWOJU ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA NA LATA 2014-2030

Niniejszy dokument, będący załącznikiem do uchwały Rady Miasta Poznania z dnia ws. *przyjęcia założeń i kierunków Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030*, której wykonanie powierza się Prezydentowi Miasta, stanowi wytyczne do opracowania do 15 listopada 2013 r. Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 (zwanego dalej Programem dla Śródmieścia).

I. ZAŁOŻENIA ZINTEGROWANEGO PROGRAMU ODNOWY I ROZWOJU ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA W LATACH 2014-2030

1. Założenia merytoryczne Programu dla Śródmieścia

Celem podstawowym Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 będzie stworzenie podstawy dla zintegrowanej polityki Miasta Poznania wobec śródmieścia, przełamującej dotychczasowe podziały „resortowe” (kompetencyjne), uwzględniającej współdział i współpracę różnego rodzaju partnerów/podmiotów, a także wyznaczającej realne działania operacyjne, prowadzące do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturowego, przestrzennego i gospodarczego śródmieścia Poznania – obszaru mającego istotne znaczenie dla funkcjonowania miasta i jego dalszego rozwoju..

Cel podstawowy Programu dla Śródmieścia ma się wyrażać w osiągnięciu 3 celów pośrednich¹ prowadzących do:

- 1) Zachowania żywotności obszaru śródmiejskiego.**
- 2) Trwałej poprawy jakości funkcjonowania oraz oferty w zakresie różnorodnych, wzajemnie uzupełniających się i wspierających funkcji śródmieścia Poznania, tj. przede wszystkim: funkcji mieszkaniowej, funkcji kulturotwórczej, funkcji handlowo-usługowej, funkcji**

1. Założone cele dla planowanego Programu dla Śródmieścia - podstawowy i pośrednie, a także kierunki działań (o których mowa będzie w dalszej części niniejszego dokumentu) zostały sformułowane na podstawie: analizy problemów i potrzeb, jak i też słabych i mocnych stron śródmieścia, wynikających z konsultacji społecznych przeprowadzonych w dniach 27 II-1 III 2012 r. przez Komisję Rewitalizacji Rady Miasta Poznania i Instytut Socjologii UAM oraz wyników debaty publicznej nt. rozwoju i odnowy śródmieścia Poznania, która odbyła się w dniach 21 III-29 V 2012 r. i przedstawionych podczas szeregu trwających wówczas dyskusji tematycznych głosów i opinii mieszkańców oraz użytkowników śródmieścia, przedstawicieli organizacji pozarządowych, zrzeszeń i instytucji publicznych, środowisk kulturotwórczych, gospodarczych, naukowych, licznych ekspertów, w tym m.in. socjologów, urbanistów, architektów, historyków sztuki, ekonomistów, specjalistów z zakresu transportu, planowania przestrzennego i rewitalizacji miast oraz zaprezentowanych danych urzędowych/statystycznych. Sprawozdania z poszczególnych części debaty oraz jej podsumowanie, a także przedstawiane prezentacje, dane urzędowe, wyniki konsultacji społecznych są dostępne na stronie internetowej Miasta w zakładce >>konsultacje społeczne<< - „debata o śródmieściu”.

rekreacyjnej oraz funkcji transportowej.

3) Systematycznej poprawy wizerunku śródmieścia i całego miasta.

Beneficjentami Programu dla Śródmieścia będą wszyscy mieszkańcy Poznania (zarówno mieszkający w śródmieściu, jak i pracujący w nim, prowadzący własną działalność gospodarczą, uczący się i spędzający wolny czas itp.) oraz podmioty zewnętrzne (w tym m.in. inwestorzy), osoby przyjezdne – pracujące, studiujące lub korzystające z jego szerokiej oferty kulturowej (np. turyści).

2.Podstawy merytoryczne i prawne opracowania Programu dla Śródmieścia

Podstawą przygotowania, a następnie przyjęcia Programu dla Śródmieścia są postanowienia Karty Lipskiej z 2007 r. (dokumentu państw członkowskich UE), postulującej zrównoważony rozwój miast oraz podkreślającej potrzebę opracowania strategii zintegrowanego rozwoju miejskiego, przy uwzględnieniu aspektu ekonomicznego, społecznego, ekologicznego, a także wymiaru zdrowotnego i kulturowego, warunków i potrzeb lokalnych, zasad pomocniczości i zdolności instytucjonalnych państwa.

Ponadto proponuje się, aby Program dla Śródmieścia w swojej treści:

- uwzględniał podstawowe zapisy Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030, a w odniesieniu do obszaru śródmiejskiego powinien stanowić jej rozwinięcie, uzupełnienie lub uszczegółowienie,
- korespondował z postanowieniami Miejskiego Programu Rewitalizacji – III edycja,
- nawiązywał do postulatów Nowej Karty Ateńskiej przyjętej przez Europejską Radę Urbanistów w 2003 roku w Lizbonie, wyrażającej wizję miasta spójnego – charakteryzującego się zarówno historyczną ciągłością, jak i spójnością społeczną, ekonomiczną, środowiskową oraz syntezą przestrzenną,
- jak i odnosił się do zapisów Międzynarodowej Karty Ochrony Miast Historycznych, opracowanej i przyjętej przez Międzynarodową Radę Ochrony Zabytków (ICOMOS) w 1987 r., w której wskazano, iż wartościami podlegającymi ochronie są zabytkowy charakter miasta oraz zespół elementów materialnych i duchowych, będących jego odzwierciedleniem.

Za podstawę prawną uchwalenia Programu dla Śródmieścia należy przyjąć art. 18 ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

3. Program dla Śródmieścia i skoordynowanie z nim innych polityk miejskich

Dla zapewnienia realizacji ujętych w Programie dla Śródmieścia celów związanych z odnową i

rozwojem śródmieścia Poznania **planowany program powinien również zawierać propozycje dokonania niezbędnych zmian lub aktualizacji w wymaganym do tego zakresie innych dokumentów i polityk miejskich Miasta Poznania** (przy zachowaniu właściwych procedur prawnych dla ich zmian w drodze odrębnych aktów prawnych), w tym:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do obszaru śródmieścia Poznania,
- Wieloletniej prognozy finansowej,
- oraz polityk sektorowych Miasta Poznania w odniesieniu do obszaru śródmieścia Poznania (w tym m.in. miejskiego programu opieki nad zabytkami, polityki mieszkaniowej, polityki transportowej, polityki społecznej czy też polityki ochrony środowiska).

4. Zintegrowane zarządzanie odnową i rozwojem śródmieścia Poznania

Przyszły Program dla Śródmieścia powinien także formułować kierunkowe **zalecenia zmian w zakresie działania i strukturze Urzędu Miasta Poznania oraz pozostałych miejskich jednostek organizacyjnych** (przy zachowaniu właściwych procedur prawnych i kompetencji Prezydenta Miasta w/w zakresie), niezbędnych dla zapewnienia zintegrowanego zarządzania procesami oraz wdrażanymi zadaniami prowadzącymi do odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania, wynikającymi z Programu dla Śródmieścia oraz innych powiązanych z nim dokumentów, a także konieczności uwzględnienia współpracy z partnerami spoza Urzędu Miasta.

5. Założenia organizacyjne Programu dla Śródmieścia – wymiar zintegrowany i operacyjny

Istotą Programu dla Śródmieścia powinno być zawarcie w nim **zintegrowanego** planu działań dla obszaru śródmieścia Poznania (*śródmieścia rozumianego jako teren osiedli-jednostek pomocniczych Miasta Poznania: Stare Miasto, Jeżyce, Św. Łazarz, Wilda oraz Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria*), tzn. **obejmującego wszystkie zadania (zarówno inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne) niezbędne dla realizacji celów odnowy i rozwoju śródmieścia, które mogą być realizowane zarówno przez Miasto Poznań, jak i podmioty zewnętrzne oraz przewidującego w tym zakresie współpracę Miasta z różnorodnymi partnerami**, tj. m.in.: społecznością mieszkańców śródmieścia Poznania, użytkownikami obszaru śródmiejskiego, w tym przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, inwestorami prywatnymi, właścicielami i najemcami prywatnych budynków mieszkaniowych i lokali użytkowych, spółdzielniami mieszkaniowymi, instytucjami społeczno-kulturalnymi, gospodarczymi i naukowymi, organizatorami przewozów kolejowych i pozaaglomeracyjnych autobusowych itp., a także administracją państwową oraz samorządami gmin, Powiatu Poznańskiego oraz Województwa

Wielkopolskiego.

Zintegrowany charakter opracowanego Programu dla Śródmieścia ma się wyrażać również w zaplanowaniu wielowątkowych działań, wzajemnie ze sobą powiązanych, spójnych (kompleksowych) i synergicznych – prowadzących do jakościowej i wizerunkowej zmiany (odnowy) śródmieścia oraz jego rozwoju.

Z kolei operacyjny charakter Programu dla Śródmieścia miałby wynikać ze wskazania w nim konkretnych zadań – możliwych do zrealizowania prawnie oraz finansowo w latach 2014-2030 w zakresie odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania oraz uszeregowanych wg czasu realizacji, zakresu oddziaływania oraz innych aspektów (*biorąc m.in. pod uwagę możliwości i perspektywy finansowe Miasta Poznania na lata 2014-2030, dostępne środki UE i inne źródła finansowe, formuły prawne oraz środki i możliwości inwestorów zewnętrznych*).

Wymienione w przyszłym Programie dla Śródmieścia zadania proponuje się, aby zostały uszeregowane w następujący sposób:

a) według odpowiedniej perspektywy czasowej ich realizacji:

- **długookresowej (ozn. dalej skrótem **D**)** – **do roku 2030**, tj. m.in. działania pożądane i merytorycznie uzasadnione w odnowie i rozwoju śródmieścia, lecz trudne obecnie do realizacji z powodów finansowych lub prawnych (np. konieczności uprzednich zamian ustawowych), które warto jednak „zinwentaryzować” i przewidywać w polityce Miasta, aby zlecić je do realizacji w przypadku sprzyjających okoliczności prawnych i finansowych, bez konieczności ponownego wywoływania dyskusji czy prac koncepcyjnych,
- **średniookresowej (**S**)** – **na lata 2014-2020**, tj. działania wymagające odpowiedniego czasu realizacji z uwagi na ich istotę lub możliwości finansowe Miasta oraz nową perspektywę finansową UE 2014-2020 itp., zgodne z działaniami długookresowymi,
- **krótkookresowej (**K**)** obejmującej niskokosztowe i szybkie w realizacji działania w okresie **2014-2016** i niepozostające w sprzeczności z zadaniami średnio- lub długookresowymi,
- **ciągłej (**C**)** – obejmujące działania pożądane w obszarze całego śródmieścia, wykonywane na bieżąco, w tym lokalnie w ramach posiadanych środków lub przy okazji innych działań, spójne z zadaniami krótko-, średnio- lub długookresowymi,

b) według zasięgu oddziaływania (społecznego, gospodarczego i przestrzennego), tj. na działania:

- **ogólnośródmiejskie** (*np. budowa trasy tramwajowej w ul. Ratajczaka, ożywienie przestrzenne i kulturotwórcze placu Wolności, tworzenie preferencji dla handlu w śródmieściu itp.*) **oraz**
- **osiedlowe**, tj. ważne z punktu widzenia lokalnych społeczności z osiedli Stare Miasto, Jeżyce,

Św. Łazarz, Wilda oraz Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria (np. utworzenie osiedlowego skweru, placu zabaw dla dzieci, zbudowanie przejścia dla pieszych, remont chodnika, montaż ławek i koszy na śmieci w określonym miejscu itp.) opracowane na podstawie **lokalnych map potrzeb, które powinny powstać** przy współpracy Urzędu Miasta Poznania i miejskich jednostek organizacyjnych z właściwymi radami osiedli oraz innymi partnerami społecznymi z obszaru śródmieścia Poznania do połowy 2013 r., tak, aby mogły stać się częścią uchwalonego na koniec 2013 r. Programu dla Śródmieścia (mapy te powinny być co 4 lata aktualizowane wraz z nową kadencją rady osiedla, gdyż część ujętych w nich potrzeb winna być współfinansowana ze środków oddanych do dyspozycji rad osiedli).

c) według hierarchii ważności, tj. od najważniejszych (ogólnych) i długookresowych do krótkookresowych, (szczegółowych) i ciągłych – w celu stworzenia spójnego programu i wyeliminowaniu sprzeczności między poszczególnymi zadaniami.

Wszystkie zadania ujęte w Programie dla Śródmieścia zaleca się, aby posiadały opis tabelaryczny zawierający następujące informacje (metrykę): nazwa zadania, zakres rzeczowy, przewidywane koszty realizacji, źródła finansowania, planowany czas realizacji, prognozowane efekty, podmiot realizacyjny (miejski lub zewnętrzny), partner współpracujący przy zadaniu bądź je współfinansujący, a także powiązanie zadania z innymi działaniami ujętymi w Programie dla Śródmieścia (tzw. współzależność „resortowa”), np. 1. Mieszkalnictwo i warunki zamieszkania, 2. Przestrzeń publiczna, 3. Kultura, dziedzictwo kulturowe oraz promocja, 4. Gospodarka, 5. Transport publiczny i infrastruktura, 6. Sport i rekreacja, 7. Badania i analizy itp.

Uwaga! Zawarte w Programie dla Śródmieścia zadania wraz z planowaną perspektywą ich realizacji będą stanowiły pomocne wytyczne dla Prezydenta Miasta Poznania przy przygotowaniu projektu budżetu Miasta i dla Rady Miasta Poznania przy jego uchwalaniu, uwzględniając w tym zakresie właściwe przepisy ustawowe i kompetencje organów gminy.

II. KIERUNKI ZINTEGROWANEGO PROGRAMU ODNOWY I ROZWOJU ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA W LATACH 2014-2030

A. Dla osiągnięcia celu podstawowego oraz celów pośrednich ujętych w planowanym Programie dla Śródmieścia przyjmuje się następujące **kierunki odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania:**

- 1) Poprawa warunków zamieszkania i jakości życia w śródmieściu,**
- 2) Ożywienie społeczno-kulturalne śródmieścia,**
- 3) Poprawa jakości przestrzeni publicznej, estetyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i urbanistycznego śródmieścia Poznania,**

- 4) **Poprawa jakości transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu,**
- 5) **Ożywienie społeczno-gospodarcze śródmieścia poprzez rozwój handlu i usług oraz nowe inwestycje.**

B. Na podstawie ww. kierunków prowadzących do odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania, **proponuje się w ich obrębie opisane niżej działania²**, na podstawie, których powinny zostać opracowane i wprowadzone do przyszłego Programu dla Śródmieścia konkretne zadania realizacyjne (operacyjne) – wg zalecanego schematu, o którym mowa była wcześniej (str. 6-7):

1. Poprawa warunków zamieszkania i jakości życia w śródmieściu

Działania w tym obszarze powinny w sposób zintegrowany koncentrować się na zachęceniu obecnych mieszkańców śródmieścia do pozostania w nim i powstrzymaniu ich przed migracją, w szczególności na obszary podmiejskie, a także przyciągnięciu nowych mieszkańców, dzięki dobrej jakości życia i warunków zamieszkania, podniesieniu poziomu bezpieczeństwa oraz wzmocnieniu funkcji mieszkaniowej śródmieścia. W tym kierunku proponuje się:

- wspieranie i monitorowanie inicjatyw ustawodawczych mających na celu usprawnienie funkcjonowania miast oraz ich odnowę i rozwój – C³,
- włączenie specjalnego działu „Śródmieście – Centrum” do projektowanej obecnie Polityki Mieszkaniowej Miasta na lata 2012-2022 (i skorelowanie jej z zapisami Programu dla Śródmieścia), w którym będą określone cele i zadania Miasta w dziedzinie polityki mieszkaniowej w obrębie śródmieścia – K i następnie C, a także nieograniczanie roli polityki mieszkaniowej Miasta wyłącznie do polityki socjalnej lub gospodarowania własnym zasobem, lecz jej zaktywizowanie poprzez m.in. rozwój budownictwa komunalnego – C,
- odpowiednią politykę czynszową i zachęty (np. ulgi w czynszach za remonty mieszkań komunalnych i dbałość o nie dla obecnych najemców) – K i następnie C; przygotowanie i prowadzenie długotrwałej akcji (i oferty) społecznej „Zamieszkać w śródmieściu” (kształtowanie mody na zamieszkanie w śródmieściu), w szczególności kierowanej do młodych rodzin z dziećmi, po uprzednim wskazaniu konkretnych działań zrealizowanych już w obszarze śródmieścia, które wzmocnią ten przekaz – K i następnie C,
- remonty kamienic komunalnych – C, podwórzy (np. system grantów dla wspólnot mieszkaniowych na upiększanie podwórzy i aranżację miejsc do zabawy dla dzieci i spotkań

2. W niniejszym dokumencie wskazano na główne kierunki działań – stąd na ich podstawie w trakcie prac prowadzonych nad Programem dla Śródmieścia zaleca się określenie konkretnych zadań według schematu tabelarycznego, o którym mowa na str. 7.

3. Oznaczenie skrótów dla perspektywy czasowej realizacji danego zadania: D – zadania długookresowe, S – średniookresowe, K – krótkookresowe i C – ciągle (patrz wyjaśnienie – str. 6).

sąsiedzkich – **K** i następnie **C**; zachęty dla prywatnych właścicieli budynków mieszkaniowych do remontowania swoich zasobów (poprzez np. rozwinięcie obecnego systemu czasowego zwolnienia z podatku od nieruchomości za przeprowadzone remonty elewacji kamienic, a także stworzenie systemu doradztwa w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na modernizację kamienic) – **K** i następnie **C**; wznowienie – przy uwzględnieniu możliwości finansowych Miasta – systemu dotacji gminy na prace konserwatorskie i remontowe w obiektach zabytkowych – **K** i następnie **C**; nawiązywanie porozumień między Miastem a uczelniami wyższymi dot. wynajmu lokali miejskich pracownikom uczelni na preferencyjnych warunkach najmu – **K** i **C**; stworzenie z inspiracji Miasta portalu internetowego z wymianą informacji między mieszkańcami dot. zamiany wszelkich typów mieszkań – **K**; rozproszenie miejskich lokali socjalnych, w tym także w zespołach deweloperskich, przez zawieranie odpowiednich umów i niekumulowanie ich w jednym miejscu śródmieścia (śródmieście winno łączyć w swym obszarze różne statusy grup społecznych) – **C**,

- stymulowanie rozwoju zróżnicowanego rynku mieszkaniowego w śródmieściu (tak, aby był dostępny zarówno dla mniej i bardziej zamożnych mieszkańców) – **C** poprzez m.in. inwestycje zrestrukturyzowanego ZKZL (czytaj szerzej – kolejny podpunkt), TBS lub innych powołanych do tego celu spółek miejskich oraz dobrej jakości inwestycje prywatne (deweloperskie) w budownictwie wielorodzinnym, jak i jednorodzinnym (jako alternatywna oferta dla budownictwa jednorodzinnego poza miastem); zrealizowanie przez TBS programu „mieszkanie dla absolwenta” (stworzenie oferty mieszkań dla młodych niezamożnych osób po studiach na wynajem lub z opcją wykupu na własność) oraz kontynuacja programu „mieszkanie dla seniora” – **K** i następnie **C** (nowe inwestycje mieszkaniowe w śródmieściu, zarówno miejskie oraz prywatne, powinny być lokowane na terenach poprzemysłowych i powojkowych oraz wcześniej zurbanizowanych, wskazane jest przy tym nietworzenie „zamkniętych osiedli”, ale wprowadzanie tradycyjnej tkanki miejskiej, zintegrowanej z już istniejącą i niezagrażającą utrzymaniu historycznego zasobu budowlanego – przykład pozytywny to osiedle TBS przy ul. Roboczej na Wildzie ⁴); sprzedawanie nieruchomości miejskich ze szczególną ostrożnością na terenie, gdzie nie ma planu miejscowego (np. z zapisanymi w umowie, a niekiedy w księdze wieczystej, obwarowaniami lub z wydanymi warunkami zabudowy) dla zabezpieczenia interesu mieszkańców, użytkowników oraz układu przestrzennego i architektonicznego – **C**; ujmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego regulacji, w których funkcje użytkowe w zabudowie mieszkaniowej w śródmieściu mieszkają się, np. najniższe kondygnacje na cele handlowe, usługowe i biurowe, pozostałe na cele mieszkaniowe (funkcje mieszkaniowe

4. Przykłady możliwych terenów pod rozwój inwestycji mieszkaniowych w śródmieściu: pofabryczne na Jeżycach, Wolne Tory, powojkowe na Łazarzu, okolice Starej Rzeźni, pomagazyńowe np. w północnej części Ostrowa Tumskiego itp.

powinny mieć udział co najmniej 60%, a na elewacji frontowej co najmniej 50%, w zabudowie przylegającej do Starego Rynku można rozważyć obniżenie w/w proporcji) – C,

- czytelną społecznie restrukturyzację ZKZL w spółkę miejską (działającą pod ścisłym nadzorem właścicielskim Miasta Poznania) i przy zabezpieczeniu interesów majątkowych Miasta oraz mieszkańców zasobu miejskiego), która mogłaby zaciągać kredyty i finansować z nich budownictwo komunalne oraz szybciej remontować obecny zasób miejski na terenie śródmieścia (np. remonty starych kamienic i pustostanów m.in. na ul. Działyńskich), jednocześnie ustalenie wytycznych dla działań spółki uwzględniających – obok wyniku finansowego – również realizację celów społecznych (m.in. dla lokali użytkowych, w których prowadzona jest działalność społeczno-kulturalna oraz drobny handel i usługi) – K,
- tworzenie miejskich spółek celowych (przy spełnieniu określonych warunków zabezpieczających interes majątkowy Miasta oraz społeczny), które mogłyby przyspieszyć procesy rewitalizacyjne oraz finansowanie budownictwa komunalnego i socjalnego – K i następnie C,
- zrealizowanie projektu uzbrojenia gruntów pod budowę domów jednorodzinnych w obszarze okołosródmiejskim lub w granicach miasta Poznania (jako alternatywna oferta dla osób zamożniejszych i budownictwa jednorodzinnego poza miastem) – K i następnie S,
- poszukanie narzędzi wpływu na prywatny zasób mieszkaniowy w śródmieściu na rzecz szukania pól współpracy w ramach Polityki Mieszkaniowej Miasta Poznania (zorganizowanie w tym celu m.in. okrągłego stołu) – K i następnie D,
- poprawę jakości i ładu przestrzeni publicznej, czystości ulic, placów i chodników oraz skwerów miejskich itp, budowę placów zabaw oraz małych obiektów sportowo-rekreacyjnych (patrz szerzej: *Poprawa jakości przestrzeni publicznej, estetyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i urbanistycznego śródmieścia Poznania – str. 13*), zapewnienie dobrej dostępności w śródmieściu do miejsc w żłobkach i przedszkolach (opracowanie specjalnej oferty kierowanej w szczególności do młodych rodzin rozważających zamieszkanie w śródmieściu z uwagi na bliskość miejsca pracy, nauki itp.) – C,
- stałą dbałość o bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz egzekucję przepisów prawnych poprzez: wzmocnienie wspólnych patroli policjantów Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu ze strażnikami miejskimi, podniesienie rangi dzielnicowego rejonu w ramach istniejącej struktury w Policji, tworzenie stref wzmoczonych działań prewencyjno-profilaktycznych w miejscach o szczególnym zagrożeniu przestępczością, zapewnienie mieszkańcom czynnego udziału w tworzeniu "Map zagrożeń" w ramach Społecznych Rad Bezpieczeństwa przy samorządach pomocniczych i Policji, propagowanie bezpiecznych zachowań i technologii wśród dzieci,

młodzieży oraz osób dorosłych w ramach ewaluacji programów prewencji kryminalnej oraz projektowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej – C, zapewnienie całodobowego punktu doraźnej pomocy medycznej na obszarze śródmieścia – C,

- opracowanie i aktualizowanie szczegółowych map potrzeb mieszkańców w zakresie działań infrastrukturalnych (przestrzennych) czy też społeczno-kulturalnych dla obszaru os. Stare Miasto, Św. Łazarz, Wilda, Jeżyce, Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria, a na ich podstawie przygotowanie zadań na rzecz ich realizacji i ujęcie ich w Programie dla Śródmieścia (w pakiecie działań „osiedlowych”) – K i następnie C,
- preferencje parkingowe dla stałych mieszkańców śródmieścia, zwiększenie liczby miejsc postojowych na parkingach wokół śródmieścia (głównie przy pętlach tramwajowych) i na jego obszarze (parkingi wielopoziomowe podziemne i naziemne wkomponowane w tkankę urbanistyczną śródmieścia), w tym w okolicach Starego Rynku – C (*patrz szerzej: Poprawa jakości transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu – str. 16*),
- stopniowe uspokojenie i ograniczenie ruchu samochodowego w śródmieściu (*wraz z równoległe powstającymi niezbędnymi inwestycjami dla transportu zbiorowego i samochodowego - patrz szerzej jw. – str. 16*) poprzez rozwój „Stref 30 km/h”, a także – w zależności od miejsca i funkcji - wyznaczanie nowych deptaków (zwłaszcza w centrum miasta), stref zamieszkania lub urządzanie przestrzeni przy zastosowaniu zasady *shared space*⁵, a tym samym m.in. zmniejszenie hałasu transportowego, poprawienie bezpieczeństwa ruchu oraz uzyskanie nowych przestrzeni do aktywności społeczno-gospodarczej – K i S; usprawnienie transportu publicznego w śródmieściu w powiązaniu z całym układem komunikacyjnym miasta – K i S,
- propagowanie umów społecznych między najemcami lokali użytkowych, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu (np. restauracje, puby, kluby rozrywkowe) a właścicielami kamienic, w zakresie godzin otwarcia tych lokali w dni powszednie oraz weekendy, specjalnego przystosowania (wyciszanie ścian) oraz regulacji dot. lokali ze sprzedażą alkoholu i muzyką na zewnątrz (ogródki) – tak, aby jak najlepiej pogodzić funkcje mieszkaniowe i użytkowe – C,
- organizowanie imprez kulturalnych, także w zaniedbanych miejscach śródmieścia, poprzez realizację programu typu „Centrum Warte Poznania” z uwzględnieniem prawa mieszkańców do spokoju – C (*patrz szerzej: Ożywienie społeczno-kulturalne śródmieścia – str. 11*).

2. Ożywienie społeczno-kulturalne śródmieścia

Działania w tym obszarze powinny w sposób zintegrowany koncentrować się na rozwoju społecznym (w tym aktywizacji obywatelskiej, wzmacnianiu relacji sąsiedzkich), wspieraniu

5. *Shared space* – przestrzeń o ruchu połączonym (współużytkowana przez pieszych, rowerzystów i zmotoryzowanych)

życia kulturalnego w śródmieściu, w tym zwiększeniu oferty dla mieszkańców i różnych grup użytkowników – istotnych dla utrzymania żywotności i atrakcyjności śródmieścia. W tym kierunku proponuje się:

- ożywienie społeczne, kulturalne i przestrzenne placu Wolności (wraz z budynkiem Arkadii), Al. Marcinkowskiego (*działania w obrębie tego terenu oraz Starego Rynku - powinny być prowadzone z ramienia Miasta przez jednego operatora przy zachowaniu koegzystencji z lokalną społecznością mieszkańców*)⁶ – C, w niektórych przypadkach K,
- wykorzystanie przestrzeni śródmiejskich rynków (Łazarski, Wildecki, Jeżycki) i placów (m.in. Wielkopolski, Bernardyński oraz innych, w tym Kolegiacki, Asnyka, Cyryla Ratajskiego) na działania kulturotwórcze po zakończonych godzinach handlu np. późnym popołudniem w określone dni (poprzez np. wyłonionych operatorów), skwerów (np. Park Maciejewskiego koło Uniwersytetu Ekonomicznego i Akademii Muzycznej) i innych eksponowanych miejsc (np. Al. Marcinkowskiego/Solna – jako miejsce np. wystaw prac studentów Uniwersytetu Artystycznego), czy też terenów po dawnych stacjach benzynowych; akcje społeczne kierowane do różnych grup użytkowników pod roboczym hasłem „Przyjedź do śródmieścia”;
- kształtowanie przestrzeni pieszej oraz pieszo-rowerowej z ławkami, sprzyjającej ożywieniu oraz inicjatywom społecznym, kulturalnym i gospodarczym (*patrz także: Ożywienie społeczno-gospodarcze śródmieścia poprzez rozwój handlu i usług oraz nowe inwestycje – str. 20*); budowanie parkingów wokół śródmieścia i na jego terenie (*patrz szerzej - str. 16*); preferencje dla ogródków gastronomicznych w obszarze śródmiejskim – na placach, rynkach, ulicach itp. (pod warunkiem zachowania zasad estetyki miejsca i otoczenia architektonicznego, a także prawa mieszkańców do spokoju); organizowanie weekendowych festynów ulicznych (święta danej ulicy) przez mieszkańców i restauratorów (w tym celu np. czasowe wyłączenie ruchu na ulicy); tworzenie przyjaznych miejsc dla rekreacji, sportu i wypoczynku na wolnym powietrzu dla osób dorosłych i młodzieży (*patrz str. 13*) – C, w niektórych przypadkach K i S,
- wykorzystanie potencjału kulturalnego poszczególnych dzielnic – promowanie miasta poprzez lokalną specyfikę i historię dzielnic (m.in. stałe ekspozycje/wystawy poświęcone poszczególnym dzielnicom śródmiejskim, wzmacniające tożsamość historyczną miejsca i współczesne więzi społeczne) – K i S,
- preferencje dla podmiotów kulturotwórczych i społecznych prowadzących działalność miastotwórczą w zasobie miejskim na obszarze śródmieścia, takich jak: księgarnie, antykwariaty, galerie, klubokawiarnie, przedszkola, kluby dla dzieci (profilowane konkursy na najem lokali, ulgi w czynszu w przypadku ich remontu, programy małych grantów w rodzaju

6. Propozycje możliwych działań społecznych, przestrzennych i kulturotwórczych dla pl. Wolności zostały wskazane podczas debaty publicznej o śródmieściu (należy również wykorzystać istniejące propozycje prac projektowych m.in. dla Al. Marcinkowskiego).

„Centrum Warte Poznania”); zagospodarowanie nieużytkowanych miejskich lokali na działalność gospodarczą dla młodych i działalność kulturalną – C, w niektórych przypadkach K,

- zapobieganie przypadkom usuwania instytucji użyteczności publicznej z centrum, takich jak biblioteki, księgarnie czy uczelnie (wspieranie rozwoju bazy naukowej i akademickiej w śródmieściu) – C; zbudowanie z inspiracji Miasta platform do zacieśniania współpracy podmiotów kulturotwórczych działających na terenie śródmieścia – K i następnie C; stworzenie warunków do powstania Parku Naukowego lub parków naukowo-technologicznych w śródmieściu – K i S.

3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej, estetyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i urbanistycznego śródmieścia Poznania

Działania w tym obszarze powinny w sposób zintegrowany koncentrować się na poprawie oraz tworzeniu wysokiej jakości przestrzeni publicznych, miejsc do spędzania wolnego czasu, rekreacji, a także ochronie środowiska przyrodniczego, podniesieniu walorów estetyki infrastruktury śródmiejskiej (istotnych aspektów dla warunków zamieszkania) oraz zachowaniu i promowaniu dziedzictwa kulturowego i urbanistycznego śródmieścia. W tym kierunku proponuje się:

- stosowanie na równi z Kartą Lipską Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, którą Polska ratyfikowała w 2004 r. – C,
- zapewnienie koordynacji służb miejskich odpowiedzialnych za porządek, czystość i utrzymanie przestrzeni publicznej oraz estetykę w mieście oraz efektywniejszej współpracy w tym zakresie z właściwymi podmiotami zewnętrznymi odpowiadającymi za estetykę prywatnej infrastruktury (energetycznej, gazowej, wodnej itp.) – C; przypominanie i egzekwowanie obowiązków utrzymania w czystości chodników przez zarządców budynków oraz zarządcę Strefy Płatnego Parkowania – C, rozwój kolejnych toalet publicznych - C; opracowanie – obok katalogu mebli miejskich – katalogu nawierzchni, chodników i posadzek (przyjaznych dla pieszych i różnego rodzaju obuwia) oraz szyldów i reklam – K, stosowanie przyjaznego i zróżnicowanego oświetlenia ulic i placów (zastosowanie przy remontach - C i przebudowach – S); opracowanie mapy rozmieszczenia ławek i śmietników w porozumieniu ze śródmiejskimi radami osiedli – K; poprawę oznakowania informacji turystycznej (tablice informacyjne na zapomnianych zabytkach lub innych historycznych miejscach, np. dawna osada Św. Gotarda, Ostrowek) – K; lepsze podkreślenie/odtworzenie w posadzce ulic przebiegu dawnych murów i bram miejskich – K i S; promowanie ciekawych i zapomnianych miejsc, np. schody hiszpańskie przy ul. Koziej, zabytkowe podwórza, odnalezione na murach kamienic przedwojenne nazwy ulic i szyldy sklepowe, zachowanie dawnych torów tramwajowych, np. na Sczanieckiej czy Ostrowie

Tumskim itp.) – **K** i następnie **C**,

- reaktywowanie Biura Plastyka Miejskiego lub wykorzystanie wszystkich możliwych instrumentów prawnych wspomagających i kierujących działania m.in. MPU oraz innych jednostek miejskich w zakresie estetyki przestrzeni miejskiej – **K**,
- zabezpieczenie obszaru i ciągłości systemu klinów zieleni z ringiem Stübgena w Studium i planach miejscowych w obszarze śródmieścia (i całego miasta); przeznaczenie terenu stadionu im. E. Szyca na Wildzie oraz jego okolic na zielen wraz z obiektami sportowo-rekreacyjnymi i z zachowaniem towarzyszącej funkcji kupieckiej; ochrona obecnych parków, alei, zieleni (w tym zakaz grodzenia terenów zieleni), skatalogowanie potencjalnych miejsc pod skwery i w razie możliwości prawnych i finansowych ich realizacja – **C**; wprowadzanie na terenach śródmiejskich, zwłaszcza skwerach i placach, miejsc do sportu i rekreacji dla różnych grup wiekowych mieszkańców (np. place zabaw, boiska do streetballa, skateparki, siłownie na otwartej przestrzeni dla młodzieży i seniorów, miejsca do gier w szachy czy bule itp.); wykorzystanie miejskich terenów (oraz w miarę możliwości innych) dla poszerzenia ringu zieleni przy północnym odcinku al. Niepodległości - **C**;
- **zagospodarowanie starego koryta rzeki Warty poprzez działania docelowe/przyszłościowe (powyżej 10 lat), tj. m.in.:**

- wybranie docelowo jednej z dwóch możliwości zagospodarowania starego koryta rzeki Warty: odkopanie starego koryta lub jego pozostawienie jako terenu rekreacyjnego (z elementami wodnymi); wybór/połączenie wizji opracowywanej obecnie Strategii na Rzecz Warty w ramach grantu od rządu holenderskiego na zagospodarowanie terenu starego koryta rzeki Warty, która odwołuje się do przykładów z Europy Zachodniej, z wizją historyczną/kulturotwórczą (oś wschód-zachód, na której kształtowało się przedlokacyjne miasto Poznań), poszukiwanie rozwiązań kompromisowych pomiędzy tymi koncepcjami;
- odtworzenie dawnego rynku Śródeckiego, przy zachowaniu rozwiązań zwycięskiej pracy konkursowej Wędrownych Architektów (uwzględniając potrzebę wcześniejszego dokończenia budowy I ramy na wysokości ul. Hłonda i ul. Północnej); zlokalizowanie portu rzeczno np. w północnej części Miasta (aspekty handlowe i turystyczne) – **D** (patrz szerzej: *Rozwój transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu* – str. 16 **oraz**

poprzez działania bieżące (do realizacji w krótszej perspektywie czasowej - do 10 lat), m.in.:

- ustalenie zarządcy terenu, uporządkowanie terenu, zadbanie o zielen, urządzenie w sąsiedztwie pawilonu Nowej Gazowni terenu zielonego i placu zabaw, ustawienie ławek, skorzystanie z gotowych projektów zagospodarowania tego terenu opracowanych przez poznańskie uczelnie;
- lepsze wykorzystanie turystyczne Warty – **K** i **S**, zbudowanie „mariny” np. przy Ostrowie

Tumskim – **K** i następnie **C**, umożliwienie przejścia brzegiem Warty na obszarze miasta (udostępnienie nabrzeża między ul. Estkowskiego i mostem kolejowym) – kontynuacja obecnego projektu „Wartostrady” – **K** i **S**.

- uruchomienie autobusu turystycznego na trasie od ul. Wielkiej przez Chwaliszewo do Ostrowa Tumskiego lub – w dalszej perspektywie – odbudowanie na tym ciągu zabytkowej tramwajowej trasy turystycznej (celem promowania osi, na której kształtowało się Miasto, a także stałe zaznaczanie Poznania jako kolebki polskiej państwowości i chrześcijaństwa); podjęcie starań na rzecz wpisania Poznania na listę UNESCO, w tym wytypowanie zestawu obiektów najlepiej służących temu celowi (Ratusz, Fara, Katedra, Ostrówek, kliny zieleni, secesja) – **K** i **D**,
- ukształtowanie całej trasy Traktu Królewsko-Cesarskiego w taki sposób, aby była przyjazna dla pieszych oraz turystów, a także stworzenie szlaku (turystycznego) od Starego Miasta (przez ul. Wroniecką) w kierunku Wzgórza św. Wojciecha (w tym celu m.in. przesunięcie przejścia dla pieszych na ul. Małe Garbary w kierunku ul. Św. Wojciech; *przy tej okazji warto rozważyć przeniesienie rzeźby Golema na skwer Rabina Akiwa Egera przed dawną Synagogą*) – **K**,
- niedopuszczenie do przesłonięcia osi widokowej przez Starą Rzeźnię w kierunku Cytadeli – **C** oraz zbudowanie ciągu pieszo-jezdnego dla ruchu lokalnego pomiędzy Cytadelą a Starym Rynkiem po zachodniej stronie Starej Rzeźni (*korzystając m.in. z tunelu pod torami kolejowymi przy ul. Ku Cytadeli i połączenia do ul. Bożniczej*) – **S**, zadbanie o czystość i uporządkowanie skweru przy kościele Podominikańskim – **C**, domknięcie pierzei przy północnej jezdni ul. Solnej i Małe Garbary – wykorzystanie przestrzeni dla zabudowy mieszkaniowej po uspokojeniu w przyszłości ruchu samochodowego na „trasie Solnej” – **D**⁷ (*patrz – str. 16*),
- przyspieszenie działań na rzecz stworzenia centrum kultury w Starej Gazowni – **K** i **S**,
- zwalczanie problemem nielegalnego graffiti, tzw. tagów (działania systemowe z udziałem różnych podmiotów publicznych, społecznych i artystycznych), jednocześnie wyznaczenie miejsc (niekoniecznie w śródmieściu) przeznaczonych na legalne galerie graffiti; współpraca ze środowiskami młodzieżowymi i artystycznymi w zagospodarowaniu, upiększaniu zaniedbanych miejsc „ziemi niczyjej” (np. festiwale murali) – **C**,
- odtwarzanie zadrzewienia ulic oraz nowe zagospodarowywaniu ulic zielenią - uwzględniając możliwości techniczne i przepisy (*między drzewami można lokalizować miejsca parkingowe*), co poprawi klimat śródmieścia i będzie powrotem do tradycji zielonego Poznania (*wybrane ulice – Grunwaldzka, Bukowska przy hotelu Sheraton i od Zeylanda do Szylinga, Roosevelta, Królowej Jadwigi i Kościuszki przy Andersii, Garbary, Estkowskiego do czasu budowy I ramy, Podwale* – **K**, **S**, w niektórych sytuacjach **D**),

7. Szereg postulatów dotyczących ożywienia społecznego, przestrzennego i gospodarczego ulicy Garbary/Małe Garbary zostało wskazanych podczas debaty publicznej o rozwoju i odnowie śródmieścia.

- wspieranie programów badawczych związanych ze śródmieściem, z przywołaniem dobrych tradycji urbanistycznych w rozwoju miasta z przełomu XIX/XX wieku (wystawy, seminaria, warsztaty, współpraca z uczelniami, granty miejskie itp.) – **K**, a następnie **C**,
- przeprowadzenie analizy obszaru śródmiejskiego, w zakresie rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego tego obszaru (secesja, modernizm, socrealizm), w tym określenie ich stanu zachowania oraz wytycznych dla prac konserwatorskich – **K**; podjęcie działań zmierzających do opracowania i powstania Parku Kulturowego w Poznaniu, obejmującego najcenniejszą historyczną część miasta, w celu podniesienia jakości przestrzeni publicznej, wyeksponowania walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu historycznego – **K** i **S**; wdrożenie mechanizmów chroniących istniejącą zabudowę secesyjną i zapobiegających jej wyburzaniu (na skutek katastrof budowlanych) – **C**; stworzenie portalu internetowego z zaniedbanymi zabytkami (w złym stanie technicznym, ruiny) i nieużytkowanymi, które mogłyby znaleźć rzetelnego zarządcę lub właściciela – **K**.

4. Poprawa jakości transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu

Działania w tym obszarze powinny w sposób zintegrowany koncentrować się na zrównoważeniu polityki transportowej w śródmieściu Poznania, w powiązaniu z pozostałym obszarem miasta i powiatu, na rozwoju transportu publicznego, szczególnie usprawnieniu dojazdu do śródmieścia oraz w jego obszarze (zwiększenie dostępności i mobilności); budowie niezbędnej infrastruktury, podnosząc tym samym atrakcyjność społeczną i inwestycyjną śródmieścia oraz warunki zamieszkania. W tym kierunku proponuje się:

- realizację zrównoważonej polityki transportowej (*prowadzącej m.in. do stworzenia właściwej i uzupełniającej się relacji środków przemieszczania się po obszarze śródmieścia: piesi, transport publiczny, rowerzyści, transport samochodowy*), z wykorzystaniem systemu transportu kolejowego (*wzmocnienie transportu kolejowego obsługującego aglomerację poznańską poprzez powiązanie stacji kolejowych z przystankami lokalnej komunikacji zbiorowej (autobus, tramwaj) oraz z parkingami samochodowymi, rowerowymi i wypożyczalniami rowerów, co pozwoli znacznie lepiej wykorzystać transport kolejowy w dojazdach do miasta i w ramach jego granic, a tym samym na istotne ograniczenie ruchu samochodowego w śródmieściu*), poprawą usług transportu publicznego i potencjału ruchu rowerowego – **D**; zmianę zarządzania transportem publicznym (*zaleca się rozszerzyć zakres zadań ZTM o zarządzanie ruchem - m.in. przeniesienie i wzmocnienie inżynierii ruchu z ZDM, uwzględniając pozostawienie wpływu na właściwe planowanie, projektowanie i realizację sieci drogowej*) – oraz poprawienie przepływu informacji między właściwymi służbami oraz koordynację różnych zadań transportu miejskiego od szczebla makro tj. planowania przestrzennego i prognozowania ruchu po poziom mikro tzn.

obszary typu *shared space* i piesze) – **K**, ewentualnie **S**;

- zapewnienie dobrej jakości ruchu pieszego poprzez m.in.:
 - dążenie do zagwarantowania po obu stronach ulic chodników i innych przestrzeni pieszych o szerokości wolnej od przeszkód odpowiedniej do parametrów oraz istniejącego i projektowanego natężenia ruchu pieszego – **C**⁸, a także odpowiedniej pojemności miejsc oczekiwania na zielone światło (na 1 osobę nie powinno przypadać mniej niż 0,4 m²) – **S** (np. *wyseпка na skrzyżowaniu Most Dworcowy – Roosevelta, przejście dla pieszych na skrzyżowaniu ulic Królowej Jadwigi i Półwiejskiej*),
 - stopniową eliminację parkowania na chodnikach poprzez przeniesienie parkowania (tam, gdzie to możliwe) na ulicę oraz budowę kubaturowych parkingów (naziemnych i podziemnych, wkomponowanych architektonicznie w śródmieście) – **K** i **S**, obowiązkowe obniżanie miejsc parkingowych do poziomu jezdni przy remontach i przebudowach – **C**,
 - dążenie do ograniczenia wymuszania na pieszych zmian poziomu trasy przejścia przy przechodzeniu przez jezdnie – **K** i **S**; ograniczenie sumarycznego czasu oczekiwania na zielone światło na skrzyżowaniu do 1,0 minuty dla przejścia na wprost i 2,0 minut dla przejścia na przeciwny róg skrzyżowania⁹ – dla nowych **K**, dla pozostałych **K** i **S**;
 - wyznaczanie stref zamieszkania (w tym w formule *shared space*) i „stref 30” na obszarze całego śródmieścia z wyłączeniem ulic klasy *GP*, *G*, *Z* – **K** w centrum, **K** i **S** reszta śródmieścia; systematyczne tworzenie deptaków (lub *shared space*) na określonych ulicach, zwłaszcza w centrum miasta (*patrz szerzej: Ożywienie społeczno-gospodarcze śródmieścia poprzez rozwój handlu i usług oraz nowe inwestycje – str. 20*) – **C**; wyznaczanie dodatkowych przejść dla pieszych, np. Garbary/Dominikańska, Garbary/Wielka¹⁰ – **K**; stopniowa rezygnacja z wyznaczania przejść dla pieszych w strefach zamieszkania i strefach 30 km/h w celu umożliwienia przejścia w dowolnym miejscu – **C**;
- poprawę jakości transportu publicznego poprzez:
 - realizację zasady, że tramwaj zatrzymuje się tylko na przystanku (inteligentne sterowanie ruchem, priorytet w oznakowaniu, *nie dotyczy przepuszczania innego tramwaju*) – na zachód od torów kolejowych w ramach projektu ITS, w pozostałym obszarze śródmieścia - **K** (50%) i pierwsze lata **S** (50%), pozostałe rejony miasta – **S**; budowę peronów przystankowych na wysokości podłogi tramwajów/autobusów (*m.in. w formule tzw. przystanków wiedeńskich*) – **C**, **S** i **D** oraz zapewnienie odpowiedniej pojemności peronów – **S** i **D**,

8. Wyjątki od tej zasady to 1) strefy zamieszkania (dopuszczony brak chodników), 2) deptaki 3) w uzasadnionych znikomym ruchem pieszym miejscach jezdni rowerowa z dopuszczonym ruchem pieszych (Królowej Jadwigi wzdłuż Andersii, Roosevelta od strony torów kolejowych z wyjątkiem odcinka Kaponiera – Most Teatralny, Hetmańska od Dolnej Wildy do Ronda Starołęka).

9. Wyjątki od tej zasady to 1) II rama, 2) skrzyżowanie przy Moście Teatralnym do czasu budowy tramwaju w ul. Solnej.

10. Niektóre z tych przejść mogą być w przyszłości likwidowane w ramach wyznaczania stref zamieszkania i stref 30 km/h.

- budowę linii tramwajowej w ul. Ratajczaka – **S**, a do czasu budowy rozważenie uruchomienia linii autobusowej – **K**, w dalszej kolejności przedłużenie linii tramwajowej w kierunku ul. 3 Maja, Młyńskiej i Solnej – **S** i **D**; budowę linii tramwajowej z Naramowic do śródmieścia (w kierunku pętli Połabska – **S** lub **D**) i w stronę ul. Garbary – **S** lub **D** (do tego czasu wyznaczenie buspasa lub buspasów w ciągu ulic Garbary, Szelałowska - możliwość realizacji koncepcji BRT); przedłużenie linii tramwajowej ul. Solną w kierunku ul. Pułaskiego; budowa linii tramwajowej w ul. Garbary – **S** (ewentualnie **D**); wyznaczanie buspasów (np. Garbary, Solna) i pasów autobusowo-tramwajowych – **K**, segregacja torowisk tramwajowych w miejscach, gdzie ruch samochodowy ogranicza płynność ruchu tramwajów i autobusów – **K** i **S**,
- umożliwianie dojścia na perony przystankowe z obu stron ulicy i obu kierunków – **K** i **S**; budowanie wspólnych peronów autobusowo-tramwajowych na rondach: Śródka – **S**, ewentualnie **D**, Rataje – **K**, Kaponiera (istotne punkty przesiadkowe na dojazdach do centrum) – **K**, na skrzyżowaniu ul. Małe Garbary – Garbary – **S**, na skrzyżowaniu ul. Dąbrowskiego i Żeromskiego – **K**, na ul. Roosevelta i na przystanku Bałtyk – **K** i **S** i na nowych trasach tramwajowych – **S** i **D**,
- zintegrowanie miejsc przesiadkowych dla kolei, autobusów i tramwajów na pętlach mających istotne znaczenie dla dojazdu do śródmieścia: Brama Zachodnia (planowana) – **D** względnie – **S** w przypadku realizacji szynobusu na Ławicę, Junikowo – **D** względnie – **S** w przypadku szybszej budowy wiaduktu w Plewiskach, Górczyn – **K**, Dębiec – **D** względnie **S** przy okazji budowy tunelu w ciągu ul. Czechosłowackiej, Starołęka – **K**, Franowo – **K** (autobusy z ul. Żelaznej przez Folwarczną i z ul. Szwedzkiej – **K**), Rubież (planowana) – **S**, os. Sobieskiego – **S**, zapewnienie dobrych warunków przesiadania się z kolei na autobus (tramwaj) na przystankach Poznań Garbary – **K**¹¹ lub **S** i Poznań Jeżyce (planowana stacja) - **S**,
- wykonanie dokładnej analizy ruchu przesiadkowego w rejonie Dworzec Główny PKP – Rondo Kaponiera – **K** i dostosowanie transportu publicznego do wyniku tej analizy – **K**; zmiana projektu dojść do Dworca Głównego PKP tak, aby skracać dojście i zmniejszyć konieczność pokonywania różnic wysokości przez pasażerów – **K**¹²,
- poprawę jakości ruchu rowerowego poprzez: przyspieszenie wdrażania kolejnych etapów „Strefy 30” w śródmieściu (w centrum – **K**, pozostały obszar śródmieścia – **K** i **S**); dążenie do wyznaczania pasów rowerowych na ulicach o realnej prędkości samochodów powyżej 30 km/h, a także kontrapasów na ulicach jednokierunkowych i budowy jezdni rowerowych na ulicach

11. W konsekwencji tej inwestycji utworzenie pieszego traktu z Garbar (dworca PKP Garbary), przez Grochowe Łąki w kierunku Starego Rynku i Cytadeli – **S**.

12. Zmiany są potrzebne również na projektowanym skrzyżowaniu ulic Towarowa – Matyi, konieczne jest zapewnienie możliwości przejścia z nowego dworca PKP do kładki nad peronami 4,5,6 w jednym poziomie, konieczne jest również zapewnienie dojścia z tej kładki na ulicę Głogowską bez korzystania ze schodów.

o realnej prędkości samochodów powyżej 50 km/h, budowę skrótów rowerowych – **K** i **S**; dopuszczenie ruchu rowerowego na buspasach – **K**; budowę parkingów rowerowych w śródmieściu, zwłaszcza przy instytucjach użyteczności publicznej (zachęcanie również prywatnych firm i zakładów pracy do podobnych działań przed swoimi siedzibami dla pracowników), zdecydowane powiększenie liczby dostępnych stojaków rowerowych – **C**; poprawę jakości jezdni rowerowych: przy nowych projektach – **K**, przy istniejącej infrastrukturze (w tym wprowadzenie szyn/prowadnic rowerowych na schodach przejść podziemnych) – **C**, promowanie akcji „rowerem do szkoły” wśród młodzieży szkolnej (*budowa parkingów rowerowych przy szkołach*) - **C**.

- realizację skutecznej polityki parkingowej: budowę parkingów buforowych na peryferiach miasta i wokół śródmieścia (wielopoziomowych – naziemnych i podziemnych) – **S** i **D**; sporządzenie bilansu miejsc parkingowych oraz przepustowości sieci ulic w poszczególnych obszarach śródmieścia – **K**, na podstawie tych danych wyznaczenie parametrów polityki parkingowej Miasta (*liczba miejsc parkingowych dla „niemieszkańców”, zakres preferencji dla mieszkańców*) – **K**, eliminacja proceduru „użyczenia samochodu” w celu uzyskania przez osoby niepowołane przywilejów mieszkańców SPP – **K**; zapewnienie miejsc parkingowych dla wszystkich inwalidów I stopnia, jednocześnie wdrażanie działań zapobiegających wykorzystywaniu uprawnień inwalidów przez osoby sprawne – **K** i **S**; konieczność zdecydowanej poprawy egzekucji przepisów parkowania, w tym powszechne wywożenie pojazdów przeszkadzających innym użytkownikom ulicy lub niszczących zieleń na parkingi policyjne – **C**; działania na rzecz popierania zmian ustawowych związanych z dostosowaniem i zróżnicowaniem opłat w Strefach Płatnego Parkowania do faktycznych relacji popyt – podaż – **K** lub **S**; opracowanie – **K** i realizacja – **K** i **S** polityki wobec chwilowego postoju pojazdów dostawców, taksówek itp. – wyznaczanie miejsc dla tych pojazdów na poszczególnych odcinkach ulic oraz strefach pieszych – **K** i **S**, rozważenie wprowadzenia ograniczenia maksymalnego czasu postoju w wybranych lokalizacjach – **K** i **S**;
- zwiększenie płynności ruchu samochodowego w śródmieściu:
 - dostosowanie programów sygnalizacji świetlnej do bilansu przepustowości domkniętej już II ramy komunikacyjnej, na zachód od torów kolejowych w ramach projektu ITS, w pozostałym obszarze – **K**,
 - zapewnienie płynności ruchu na II ramie, tam gdzie jest możliwe zwiększenie dopuszczalnej prędkości do 70 km/h – na zachód od torów kolejowych w ramach projektu ITS, na pozostałym obszarze **K** i **S**;
 - zdecydowane poprawienie czytelności ulic, w tym m.in. weryfikacja oznakowania i ograniczenie oznakowania pionowego – inwentaryzacja **K**, realizacja **S**, dostosowanie

szerokości pasów ruchu do charakteru ulicy – **D** i do funkcji pasów – **S** i **D**,

- dokończenie trasy św. Wawrzyńca z jednoczesnym przecięciem przejazdu samochodowego ulicą Dąbrowskiego – **D** lub **S**; odciążenie północnej części śródmieścia poprzez dokończenie budowy I ramy komunikacyjnej (od ul. Północnej do Hłonda) z jednoczesną przebudową ul. Solnej / Estkowskiego / Wyszyńskiego do parametrów ulicy klasy Z o jednym pasie ruchu w każdym kierunku (*całość poprawi dojazd do śródmieścia dla pozostałych mieszkańców Poznania i umożliwi zastosowanie koncepcji Wędrownych Architektów „na wygięcie” ul. Wyszyńskiego na wysokości Środki, pozwalając odtworzyć dawny rynek Śródecki*) – **D** lub **S**;
- domknięcie samochodowego ringu Stübgena poprzez zachowanie ruchu na ul. Mostowej i budowę jednopasowej ul. Ewangelickiej o uspokojonym ruchu samochodowym – **S** lub **D** (zmiana dotychczasowych zapisów Studium w tym zakresie – **K**), tymczasowo jeden pas ruchu ogólnego i jeden pas autobusowy na ulicy Garbary – **K** lub **S** (*ulica powinna sprzyjać rozwojowi gastronomii, handlu i usług*), docelowo ograniczenie ruchu samochodowego w ulicy Garbary (*wyjątek dostawy i mieszkańcy*) lub realizacja zasady *shared space* – **D**,
- rozważenie rozproszenia ruchu poprzez system uspokojonych ulic o jednym pasie w każdym kierunku (zawężenie jezdni ulic klasy Z, L, D i niektórych ulic klasy G do jednego pasa z wyjątkiem odcinków przyległych do skrzyżowań z I i II ramą i, w uzasadnionych sytuacjach, pasów skrajnych na ulicach klas G i Z) oraz budowy mostów/kładek przez Wartę – łączących ruch pieszzy, rowerowy i samochodowy – plan **K**, realizacja – **S** i **D**,
- stopniową rezygnację z ulic jednokierunkowych na rzecz dwukierunkowych w rejonie śródmieścia (*o ile szerokość ulicy będzie wystarczająca, z uwzględnieniem zapisów dotyczących zadrzewienia, parkowania i szerokości chodników*) oraz eliminacja zakazów skrętów¹³ (podkreślenie idei „miejskości ulic”) – **S**, dopuszczenie – **D** w ograniczonej liczbie sytuacji;
- korzystanie z rozwiązań dawnych konkursów architektonicznych i urbanistycznych, a także prac dyplomowych realizowanych na poznańskich uczelniach przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych, transportowych i komunikacyjnych – **C**.

5. Ożywienie społeczno-gospodarcze śródmieścia poprzez rozwój handlu i usług oraz nowe inwestycje

Działania w tym obszarze powinny w sposób zintegrowany koncentrować się na stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego śródmieścia i powstawaniu nowych miejsc pracy (ważnych dla zatrzymania obecnych i przyciągnięcia nowych mieszkańców i użytkowników obszaru śródmiejskiego), w szczególności zgodnie z zasadą tworzenia przyjaznego środowiska dla

13. Zachować jednak należy zakazy skrętu w ulice jednokierunkowe, a także zakazy służące ograniczeniu ruchu tranzytowego przez dany obszar śródmieścia.

handlu i usług oraz nowych inwestycji, w tym związanych z nowymi technologiami, integracją biznesu i nauki. W tym kierunku proponuje się:

- przeznaczanie w projektowanych i uchwalanych planach miejscowych obszarów w śródmieściu pod inwestycje handlowo-usługowe, parki naukowo-technologiczne, nowoczesne powierzchnie biurowe, hotelowe itp. (wkomponowane w architekturę śródmieścia) - obok funkcji mieszkaniowych, zieleni oraz rekreacji w śródmieściu na zasadach, o których mowa była wcześniej (*patrz: Poprawa warunków zamieszkania i jakości życia w śródmieściu – str. 8*) – **C**,
- zachowanie funkcji handlowych na śródmiejskich rynkach i placach (oraz wprowadzenie funkcji kulturotwórczych po godzinach handlu w określone dni) – **C** (*patrz – str. 11*),
- kompleksowe wyznaczanie deptaków i ciągów pieszych w śródmieściu, uwzględniając inne aspekty, o których mowa w niniejszym dokumencie ¹⁴ (z dopuszczonym ruchem rowerowym i w uzasadnionych miejscach – tramwajowym), zwłaszcza w centrum (*m.in. Żydowska, częściowo Wroniecka i Wielka, Paderewskiego, Woźna, 27 Grudnia*) lub stosowanie zasady *shared space* (z pojazdami samochodowymi) np. Taczaka ¹⁵, sprzyjających rozwojowi handlu, usług i gastronomii (niezbędne jest również przyjęcie dla deptaków i reprezentacyjnych ulic Poznania programu ich rozwoju – w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym; a także powołanie w tym celu m.in. menedżerów ulic dbających o ich spójne zarządzanie w porozumieniu z podmiotami gospodarczymi, właścicielami kamienic i mieszkańcami – **K** i **S**,
- profilowane konkursy najmu miejskich lokali użytkowych dla drobnego handlu i usług (zanikających zawodów itp.); okresowe preferencje w podatku od nieruchomości dla remontowanych budynków prywatnych, w których (obok funkcji mieszkaniowej) powstają funkcje handlowe, usługowe i kulturotwórcze – **K**, a następnie **C**,
- opracowanie katalogu firm znajdujących się w śródmieściu – akcje promujące prowadzenie działalności gospodarczej w śródmieściu; promowanie przez Miasto koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu – **K**, a następnie **C**; wspieranie małej gastronomii (lokalizowanie ogródków) na ulicach i placach śródmiejskich (przy zachowaniu zasad estetyki miejsca i spokoju mieszkańców) oraz artystów ulicznych – **C**,
- możliwość lokalizacji w śródmieściu galerii handlowych i domów towarowych małopowierzchniowych (do 2000 m²) z funkcjami edukacyjnymi i kulturotwórczymi (pasaże); wprowadzenie w planie miejscowym wymogu, aby elewacje galerii handlowych otwierały się na ulice i były dostosowane do estetyki otoczenia; ograniczenie zaś możliwości budowania

14. Działania te należy powiązać z rozwojem parkingów w śródmieściu, a także innymi inwestycjami w transporcie zbiorowym i samochodowym - patrz szerzej: *Poprawa jakości transportu publicznego i infrastruktury w śródmieściu – str. 16*

15. Wybór szczegółowego rozwiązania dla organizacji ruchu na tych ulicach (lub innych) oraz przestrzennego winien być rezultatem m.in. konsultacji z ich mieszkańcami oraz użytkownikami, w powiązaniu z funkcjami pełnionymi przez dany obszar w śródmieściu.

centrów handlowych na peryferiach miasta, ale przy jednoczesnym wprowadzenia podobnych ograniczeń przez gminy sąsiednie (jeżeli gminy sąsiednie nie wprowadzą takich ograniczeń, to im bliżej granicy miasta, tym mniejsze powinny być ograniczenia) – C,

- szczegółowe rozwiązania dla ulicy 27 Grudnia (*aspekt handlowy, przestrzenny i kulturowy*):

- utworzenie zespołu multifunkcyjnego na ul. 27 Grudnia (na odcinku od budynku Arkadii do Okrąglaka) – łączącego handel (*postuluje się usunąć ze Studium zapis dopuszczający handel w tym miejscu powyżej 2000 m² – K*), działalność kulturalną, biura, gastronomię, funkcje mieszkaniowe oraz otwartą elewacją na ulicę – K lub S; pozostawienie placu przed Teatrem Polskim z obszarem zieleni, publicznie dostępnymi ławkami i małą architekturą, z możliwością wykorzystania go na cele rekreacyjne i kulturalne K lub S¹⁶;

- powiązanie rozwoju ulicy 27 Grudnia z ulicami Kantaka, Gwarnej, Ratajczaka, określenie wspólnej funkcji dla tych ulic (spójny i zintegrowany program), z uwzględnieniem zamierzeń Teatru Polskiego na ul. Gwarnej i właścicieli Okrąglaka – K, planowaną budowę (czy tramwaju w ul. Ratajczaka – S, a także ograniczeniem ruchu na ul. 27 Grudnia (deptak z torem tramwajowym i dopuszczonym ruchem rowerowym, względnie z zastosowaniem koncepcji *shared space*) – K, wraz z częściowym uspokojeniem ruchu samochodowego na ul. Św. Marcin (w celu ożywienia społeczno-gospodarczego tej ulicy) oraz rozważenie budowy parkingu podziemnego z wjazdem od ul. Kantaka pod ul. 27 Grudnia – K lub S.

Na podstawie zaprezentowanych wyżej działań kierunkowych (będących wynikiem zakończonej debaty publicznej nt. rozwoju i odnowy śródmieścia oraz konsultacji społecznych), a także **przyszłych osiedlowych map potrzeb** (opracowanych, jak się proponuje, do połowy 2013 r.) oraz ewentualnych dodatkowych analiz korygujących niektóre proponowane działania kierunkowe, zaleca się Prezydentowi Miasta określenie w Programie dla Śródmieścia konkretnych zadań operacyjnych w celu ich realizacji wg sugerowanego schematu podanego na str. 7 niniejszego dokumentu.

III. STRUKTURA PROGRAMU DLA ŚRÓDMIEŚCIA

Na podstawie przytoczonych wyżej założeń i kierunków proponuje się, aby struktura planowanego Programu dla Śródmieścia w szczególności zawierała:

- analizę SWOT śródmieścia Poznania, uwzględniającą m.in. wyniki konsultacji społecznych

16. Teren wzdłuż ul. 27 Grudnia nie powinien być zagospodarowany przez jednego inwestora, preferowane rozwiązania cząstkowe, mniejsze inwestycje przy zachowaniu spójności rozwiązań (istotna rola Miasta, np. spółka celowa) i niewracające do linii zabudowy ul. 27 Grudnia z XIX i pocz. XX w. – stworzyłyby to bowiem zbyt ciasną przestrzeń.

- oraz debaty publicznej nt. rozwoju i odnowy śródmieścia Poznania, a także dane statystyczne;
- inwentaryzację / zestawienie (na podstawie m.in. budżetów i WPF) dotychczasowych działań Miasta i podmiotów zewnętrznych na rzecz odnowy i rozwoju śródmieścia w ciągu minionych np. 10 lat;
 - spójne cele odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 zgodne z wizją rozwoju całego miasta, tj. cel podstawowy, cele pośrednie, kierunki działań oraz wskaźniki do osiągnięcia w perspektywie 2016 r., 2020 r., 2025 r. oraz 2030 r.);
 - analizę potencjalnych środków prowadzących do osiągnięcia celów – ocena efektywności, kosztochłonności, akceptacji społecznej, możliwości pozyskania dofinansowania itd.;
 - wykaz / identyfikację partnerów społecznych, różnych instytucji oraz podmiotów prywatnych niezbędnych w realizacji Programu dla Śródmieścia – uczestników odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania;
 - zestawienie działań operacyjnych na lata 2014-2030 (nazwa zadania, zakres rzeczowy, źródła finansowania, czas realizacji, prognozowane efekty, podmiot realizacyjny, partner współpracujący / współfinansujący zadanie, a także powiązanie zadania z innymi działaniami ujętymi w Programie dla Śródmieścia (tzw. współzależność „resortowa”);
 - proponowany wykaz i zakres niezbędnych zmian innych dokumentów i polityk miejskich niezbędnych dla realizacji celów i zadań Programu dla Śródmieścia;
 - zalecaną strukturę i zasady zintegrowanego zarządzania odnową i rozwojem śródmieścia Poznania na poziomie Urzędu Miasta Poznania i jednostek miejskich, przy zastosowaniu współpracy z podmiotami zewnętrznymi, celem wdrażaniem zadań określonych w Programie dla Śródmieścia;
 - zasady monitorowania realizacji i aktualizacji Programu dla Śródmieścia oraz komunikacji społecznej;
 - działania promujące realizację zadań ujętych w Programie dla Śródmieścia.

IV. UWAGI KOŃCOWE DOT. HARMONOGRAMU PRAC NAD PROGRAMEM DLA ŚRÓDMIEŚCIA I ICH MONITOROWANIA

Projekt Programu dla Śródmieścia powinien być opracowany w ciągu 12 miesięcy od daty przyjęcia przez Radę Miasta uchwały ws. przyjęcia założeń i kierunków Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 (której wykonanie powierza się Prezydentowi Miasta) i przedłożony Radzie Miasta do 15 listopada 2013 r., tak aby było możliwe uchwalenie Programu przez Radę Miasta Poznania przed początkiem 2014 roku.

Proponuje się, aby monitorowaniem prowadzonych prac nad przygotowaniem Programu dla Śródmieścia zajmował się zespół społeczny, działający w ramach prac Komisji Rewitalizacji Rady Miasta Poznania lub w innej przewidzianej prawem formule (złożony z radnych Komisji Rewitalizacji oraz przedstawicieli strony społecznej, w tym śródmiejskich rad osiedli i stowarzyszeń pozarządowych uczestniczących w organizacji debaty publicznej o rozwoju i odnowie śródmieścia, a także przedstawicieli organizacji grupujących właścicieli, lokatorów i użytkowników kamienic i budynków mieszkalnych z terenu śródmieścia, środowisk gospodarczych, kulturalnych, naukowych, policji i innych instytucji publicznych oraz samorządowych).

Zadaniem proponowanego zespołu społecznego powinno być: okresowe zapoznawanie się z kolejnymi postępami/etapami prowadzonych prac nad przygotowaniem Programu dla Śródmieścia, ocena ich zgodności z przyjętymi przez Radę Miasta założeniami i kierunkami, w razie potrzeby sugerowanie doprecyzowania określonych kwestii (tematów) ujętych w niniejszym dokumencie, które będą tego wymagały oraz przedstawienie opinii do końcowego projektu Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 dla Komisji Rewitalizacji (przed jego uchwaleniem przez Radę Miasta Poznania (jesienią 2013 r.).